

Gh. Platon, V. Russu, Gh. Iacob, V. Cristian, I. Agrigoroaiei,
Cum s-a înfăptuit România modernă,
Editura Universității "Al. I. Cuza", Iași, 1993, 368 p.

Lucrarea reprezintă una din primele încercări din istoriografia noastră de abordare dintr-o perspectivă novatoare a epocii moderne, având drept obiectiv prezentarea evoluției "concepțiilor, proiectelor, programelor, a dezbaterilor asupra procesului de modernizare a societății și apoi transpunerea acestora în practică, măsura și modul în care s-au realizat" (p. 7) încă din zorii epocii moderne și până la Marea Unire. Din aceeași perspectivă este abordat locul și rolul momentului 1918 în strategia dezvoltării României moderne și interbelice. Totodată, este urmărită cu consecvență relevarea trăsăturilor specifice ale fiecărei etape, elementele de continuitate și noutate, în raport cu cadrul general european, cât și aportul poporului român la dezvoltarea Europei.

Sinteza de față are un valoros precedent, lucrarea realizată de I. Agrigoroaiei, V. Cristian și Gh. Iacob intitulată *România de la independență la Marea Unire*, Universitatea "Al. I. Cuza", Iași, 1989, care abordează din această perspectivă, a coordonatelor și strategiei dezvoltării, etapa epocii moderne enunțată în titlu.

Lucrarea pusă discuție cuprinde 5 capitole (p. 11-337), precedate de o Introducere (p. 7-11), un capitol de Concluzii (p. 337-345), un rezumat în limba engleză (p. 345-355), o listă a abrevierilor (p. 355-357) și un Indice de nume (357-358).

În primul capitol intitulat *Societatea românească între medieval și modern* (p. 1-111), realizat de academicianul Gh. Platon, sunt înfățișate "perspectivele organizării moderne" în secolul care a precedat unirea Principatelor, când modernizarea s-a realizat în limitele îngăduite de existența dominației străine. Se insistă asupra principalelor proiecte de modernizare și, prin această prismă, a momentelor 1821 și mai ales 1848, a Convenției de la Akerman și tratatului de la Adrianopol, a Regulamentelor Organice. O atenție deosebită este acordată domniei lui Al.I. Cuza, când s-a trecut la transpunerea în practică a proiectelor formulate anterior, concretizate în opera reformatoare care a pus bazele statului român modern, a importanței considerabile ale acestora în accelerarea progresului economic, social și politic. Este subliniat faptul că spre deosebire de perioada anterioară când modernizarea nu a putut fi urmărită în cuprinsul unei strategii politice, dar totuși în care a reprezentat o realitate incontestabilă, în epoca unirii procesul având un caracter dirijat și orientat, statul național reprezentând un cadru politic favorabil pentru constituirea și dezvoltarea societății moderne, în conformitate cu modelele europene adaptate la necesitățile românești.

În capitolul 2, *Un deceniu furtunos (1866-1876). Confruntări asupra orientării procesului de modernizare a României* (p. 101-133), V. Russu abordează aspectele și cauzele esențiale ale confruntării principalelor forțe politice cu privire la căile și ritmul de dezvoltare a statului român, noile dimensiuni și ritmul înalt al procesului de modernizare.

În capitolul 3, Gh. Iacob pornind de la însemnătatea cuceririi independenței, abordează cu profesionalism *Strategia dezvoltării României de la independență la Marea Unire* (p. 133-219). Este înfățișată sintetic și sistematizat dinamica și dimensiunile evoluției social-economice a României în perioada 1878-1912, ritmul înalt al acesteia, ceea ce îndreptățește calificativul de "Japonia europeană", acordat României de către presa vremii. Se stăruie asupra contradicției dintre dinamica progresului cultural-științific pe de o parte și evoluția lentă a lumii rurale pe de altă parte (problema agrară fiind fundamentală, sub semnul ei stând 80% din populația țării). Este relevat aspectul că în pofida unor neîmpliniri România și-a consolidat poziția în Europa, obținând preponderența în Balcani, grație cadrului natural, poziției geo-strategice și progresului economico-social. Sunt aduse contribuții importante în analiza și reinterpretarea unor probleme privind doctrinele partidelor politice, caracterul regimului politic, rolului monarhiei, a confruntărilor și dezbaterilor factorilor politici asupra problemelor fundamentale ale societății românești: industrializarea, problema agrară, democratizarea. Demersul istoricului se încheie cu evidențierea trăsăturilor specifice ale modernizării care rezidă în: **național - modernizare**, continuarea confruntării cu interesele presiunii externe; **ritmul modernizării** - rezultat direct al evoluției raportului liberali - conservatori; **stadiul modernizării** - reflectare a menținerii unui mare dezechilibru între necesitățile și posibilitățile de dezvoltare ale țării.

Capitolul 4, semnat de V. Cristian, se referă la *Diplomația României în slujba împlinirii idealului național* (p. 223-297). Este analizată activitatea diplomației românești pentru obținerea independenței, importanța cuceririi ei pentru poziția statului român pe arena europeană, politica externă deosebit de activă, în conformitate cu interesele poporului român pentru consolidarea independenței și realizarea unității naționale, contextul și consecințele aderării României la Tripla Alianță.

Pe linia unor preocupări mai vechi (vezi spre ex. *Unirea din 1918. Inceputul unei noi etape în dezvoltarea istorică a României* și *Considerații privind locul perioadei interbelice în istoria României*, în *AllAI*, t. XV, 1978 și respectiv t. XIX, 1982, I. Agrigoroaiei realizează capitolul 5 intitulat *Marea Unire - obiectiv fundamental împlinit și începutul unei noi perioade istorice* (p. 297-357). Este subliniat locul și rolul Marii Uniri în strategia dezvoltării României interbelice, anul 1918, cu reformele care le-au însoțit, reprezentând corolarul unui proces de modernizare "adevărat moment de sinteză în evoluția societății românești întregite, confruntările de idei privind direcțiile și căile de modernizare ale țării, doctrinele partidelor politice, nuanțele dobândite de acestea în perioada interbelică, caracterul regimului politic, cursul ascendent al procesului modernizării.

Procesul continuu de "edificare a României moderne, strategia acestuia, trăsăturile specifice, cadența și direcțiile, eforturile de racordare și integrare europeană, raportul intern-extern, preocuparea perpetuă și evolutivă pentru românii aflați în afara granițelor naționale, constituie alte elemente urmărite constant în lucrare.

Valoarea demersului crește, cum am subliniat deja pe alocuri și prin reinterpretarea și nuanțarea unor probleme privind așa-zisul "vechi regim", etichetarea elementelor vechi drept feudale și a rezistenței boierești ca reacționară, disocierea între dezvoltare și modernizare, doctrinele partidelor politice, caracterul regimului politic, rolul monarhiei, etc.

Lucrarea este deosebit de documentată (sugerată și de bogăția trimerilor la bibliografia românească și străină, foarte abundentă), unitară sub raport conceptual și originală prin maniera de tratare. Ea a reușit fără echivoc, să ne ofere o imagine-sinteză de "perspectivă asupra strategiei dezvoltării" (cum suntem avizați din subtitlu) asupra acestei importante etape a istoriei noastre, în conformitate cu exigențele și necesitățile istoriografiei actuale.

Prin calitățile menționate, la care am adăugat deosebita forță de sinteză și abordare a problematicii esențiale a făuririi României moderne, cât și transparența expunerii, această lucrare va ocupa un loc de referință în istoriografia noastră contemporană.

Doina Huzdup